

Bedita Larrakoetxea (1894-1990)

Aurten betetzen dira ehun urte Bedita Larrakoetxea Arratiako Zeanurin jaio zela. Zenbait eun urteurren ospe haundiz zelebratzeko ohitura dugu euskaldunok. Beste zenbait ordea, isiltasunik ahaztuenean pasa ohi zaigu. Hori litzateke gure lerro hauen eta tartean azaldu dugun bere lanaren xedea: omenaldi xume bat egin Euskararen alde hainbeste eta hainbeste egin zuen laterandar fraile honi.

Bizitzaren zertzeladak

Bedita Larrakoetxea 1894. urteko ekainaren 24ean jaio zen Zeanurin "Altxagutxi" etxean, Zeanuriko Undurraga auzoan. Lehen ikasketak herrian bertan egin ondoren, 1907. urtean Laterandar izateko asmoz Altsasuara joan zen latina eta "Giza-Zientziak" ikastera. Han lehen bi urteak egin ondoren, Oiñatira. Bertan apaizgoa amaite eta Gasteizen 1917. urtean apaiztu zen.

Ondorengo urteak irakasle eman zituen Gasteizen bertan eta Oinatin 1936. urtera arte. Hu-

rrengo urtean, 1937. ean hain zuzen, guduaren ondorioz, haur talde baten ardura hartu eta Inglaterrara joan zen 16 apaizen tartean. Han egon zen harik eta 1939. urtean, ordenak aginduta Ameriketara joan zen arte. Lehengo Uruguauko Melo izeneko hirian hemezortzi hilabete eta ondoren Argentinako Salta-n, beti ere irakaskintzan. Amerika utzi eta ostera Euskalerrira itzuli zen 1972. urtean. Geroztik Oinatin egin zituen azken urteak harik eta 1990 urtean hil zen arte.

Lanak

Bedita Larrakoetxea, batik bat bere itzulpenengatik da ezaguna. Ez behar hainbat ezaguna, halafede. Hamasei urterekin hasi zitzaigun euskal munduan. Bere lehen lanak "Euskal Esnalea"n 1926-1928 urteen artean argitaratu ziren grezierazko zenbait ele-zahar itzulirik. 1926. urtean egindak hitzaldi bat ere "Gorbeie'ko gaztagintza", 1928. urtean argitaratu zuen "Euskal Esnalea" alfdizkariak. 1930. urtean Azkue'tar Dunixik eskatuta Gar-

cia Peña'ren *Patología Vegetal* liburua itzuli eman zuen argitara. 1934. urtean "Kirikiño Saria" eskuratatu zuen honako lanarekin: "Aguirrezabala'tar Toma talogintzan txapeldun".

1954. urtean Euskalerira itzuli eta hemen Euskararen egoera larriak zitikaturik, erabaki bide zuen Shakespeare-ren antzerkiak euskaratzea. Lehenengo bat edo beste. Era horretan argitara eman zituen "Euzko Gogoan" et 1957-58-59 urteetan honako antzerkiak: "Macbeth", "King Lear" eta "The Tempest", honako izenak ezarriaz itzulpenei: "Macbeth", "Lear Errege" eta "Ekatxa". Beste bat "Binixa'ko saleroslea" izenekoa, Parisa aurkeztu zuen lehiaketa batera. Eta aho batez berari eman zioten saria. Gerora zeharo hartara jarri eta denak itzuli zituen. Aita Xanti Onaindiak, erreseina honen iturri nagusienak, zera esaten digu autoreak berari idatzitako lerro batzuek ezarriaz: "Asmo ori, asmo utsean gelditzeka, bete egin neban: ekin eta ekin, Shakespeare'ren antzerki guzti-guztiak gure euskerara aldatu arte. Orain astea baliatuz, ez neunkake aorretarako adorerik, baña orduan orain baño gazteago nintzan eta adoretu nintzan; lenen antzerki gitxi batzuk euskeraratzeko asmoz, gerora guzti-guztiak euskeraratu bear nebazala, ta aor asmoa osoan beterik" (Onaindia, A.: Euskal Literatura, V,54 or.)

Horra hurrenez hurren, bere lan eta itzulpen guztien zerrenda:

1.- "Euskal Esnalea"n a (1926-28) argitara emandako ipuin eta alegiak.

2.- Goirbeiko gaztagintzea (Donostia, 1928), in Itzaldiak.

3.- Garcia Peña'ren *Patología Vegetal* euskaraz. Dirudienegaldutako lana da.

4.- Agirrezabala'tar Toma talogintzan txapeldun (*Euzkadi*, 1934).

5.- Shakespeareren Macbet (*Euzko-Gogoa*, 1957).

6.- Shakespearen Lear Errege (King Lear), *Euzko Gogoa*, 1958).

7.- Shakespeare'ren Ekatxa (Tempest), (*Euzko Gogoa*, 1959).

8.- Shakespeare'ren *Komediak-A*, Gasteiz, 1974

9.- Komediak-B (Gasteiz, 1974) 1.- *Binixa Sarelosla*, 2.- *Zeuk zelan nai*, 3.- *Basatia ezitia*, 4.- *Ondo datoz azken onik dauan oro*, 5.- *Amabigarren gaua: Naiz zeuk zer gura* eta 6.- *Negupuin*.

10.- Odol antzerkiak-A (Gasteiz, 1976) 7 antzerki: 1.- *Erromi ta Yuletxu*, 2.- *Lear errege*, 3.- *Otel*, *Binixako mairua*, 4.- *Atenaiako Timon*, 5.- *Macbeth*, 6.- *Hamlet*, *Danemarka'ko erregeseme*, 7.- *Toril eta Kerside*.

11.- Odol antzerkiak-B, (Gasteiz, 1976) Sei odol antzerki: 1.-

Kinbekin; 2.- *Yuli Kaisar*; 3.- *Andoni ta Kelopaterre*; 4.- *Koriolan*; 5.- *Tita Andornika* eta 6.- *Perikel Tiro'ko errege*.

12.- Dramak (Gasteiz, 1977).
10 antzerki.

Beraz, uka ezinezkoa da da Bedita Larrakoetxea laterandarrak, askoren atsegin edo ez

izan, baina itzulpen lan ikaragarria egin duela. Eta horregatik bakarrik, besterik ez balitz ere, mereziko lukeela euskaldunon esker ona.

Guk, orago honetan *Macbet* aukeratu dugu orriotan, irakaslu-reak autore honen itzulpen lana aztertzeko aukera eduki dezan.

G.E.